

Отже, в силу закону (ст. 164 Сімейного кодексу), батьки можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вони: не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування; ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини; жорстоко поводяться з дитиною; вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва; є хронічними алкоголіками або наркоманами; засуджені за вчинення кримінального правопорушення щодо дитини.

Прийняття рішення про припинення батьківських прав шляхом їх позбавлення – виняткова міра і застосовується тільки за рішенням суду, оскільки втрата батьківських прав тягне за собою надзвичайні наслідки – повністю скасовуються права громадянина як батька. Тому, підкреслила О.Нечаєва, щоб позбавити батьківських прав, недостатньо переконатися, що батько чи матір ухиляються від виконання обов'язків по вихованню своїх дітей, зловживають наданими їм правами. Необхідно з'ясувати чи не перешкоджають створенню несприятливих умов сімейного виховання дітей фактори, які від батьків незалежні – важка хвороба, умови роботи тощо. Коли невиконання батьками батьківських прав і обов'язків пояснюється обставинами, які не залежать від волі дорослої людини, позбавляти її батьківських прав не можна. Втрата права на виховання є наслідком свідомого невиконання особою батьківського обов'язку, прямого небажання турбуватися про свою дитину [4, с.98].

Отже, позбавлення батьківських прав – це міра державного примусу, застосування якої, при збереженні майнових обов'язків, тягне за собою втрату батьками особистих немайнових прав, що виникають на підставі родинності з дитиною, а також обмеження їхньої дієздатності у сфері захисту прав та інтересів дітей.

Список використаних джерел:

1. Тадевосян В.С. Семья и закон. – М.: Знание. – 1974. – 80 с.
2. Беспалов Ю. Основания и порядок лишения родительских прав //Российская юстиция. – 2000. - № 12. – с.26-27.
3. Индыченко С.П., Голанчук В.С. Брачно-семейное право в вопросах и ответах. – К.: Политиздат Украины. – 1990. – 192 с.
4. Нечаева А.М. Права и обязанности родителей по воспитанию детей. – М.: Московский рабочий. – 1973. – 128 с.

СУТНІСТЬ ФАКТОРІВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Татарова Тетяна Олександрівна, здобувач кафедри адміністративного права Харківського університету внутрішніх справ

Причин, які створюють несприятливе середовище для життя світового суспільства дуже багато: зростання населення, що сприяє росту міст і сіл, а відповідно і підприємств для економічної діяльності, що утискує посівні площі та забруднює навколишнє середовище промисловими та побутовими відходами. Розвиток усіх видів транспорту пагубно впливає на повітря, чистоту річок, озер, океанів. Під впливом транспортування нафтопродуктів морськими просторами знищено сотні видів цінних морських тварин, видів риб, водорослів, що призвело до значного скорочення раціону харчування суспільства. Освоєння людством нових територій своєю економічною діяльністю витісняє з природного середовища рослинний і тваринний світ, що також скорочує свій раціон харчування.

Поступово з розвитком суспільства збільшується небезпека для життя людини. Проблеми відносин між природою та суспільством постійно загострюються і цілком очевидною стала необхідність активної боротьби з забрудненням навколишнього середовища, бо від його стану залежить здоров'я людей [1].

Існує ціла низка природних факторів, факторів виробничого і побутового середовища, шкідливих звичок, з розвитком хімічної промисловості та атомної енергетики, які різко погіршують стан навколишнього середовища. А результатом цього являються хвороби людей, якість та тривалість життя, народження дітей з патологічними відхиленнями тощо.

Щоб з'ясувати, як саме впливає навколишнє середовище на здоров'я людини, необхідно почати з визначення понять «природа» та «навколишнє середовище».

У широкому розумінні природа - це весь матеріально-енергетичний та інформаційний світ Всесвіту. Природа - сукупність природних умов існування людського суспільства, на яку прямо чи опосередковано впливає людство, з якою воно пов'язане в господарській діяльності. Взаємодія людини з природою - проблема вічна і одночасно сучасна: людство пов'язане своїм походженням з природним оточенням, існуванням і майбутнім. Людина як елемент природи є частиною складної системи «природа - суспільство». За рахунок природи людство задовольняє багато своїх потреб. [2, 23-24].

Всі елементи природи представляють собою навколишнє середовище. У поняття «навколишнє середовище» не входять створені людиною предмети (будівлі, автомобілі і т.д.), так як вони оточують окремих людей, а не суспільство в цілому. Однак ділянки природи, змінені діяльністю людини (міста, сільськогосподарські угіддя, водосховища, лісосмуги) входять у навколишнє середовище, тому що створюють середовище суспільства [3,24].

Отже, на нашу думку навколишнє середовище - це частина земної природи, з якою людське суспільство безпосередньо взаємодіє у своєму житті та виробничій діяльності.

Також, розглядаючи безпеку людини як поняття, що стосується сутності людського життя, сфери її діяльності і взаємозв'язків з навколишнім середовищем, ми повинні розглянути такі поняття як «середовище», «середовище життєдіяльності», в якому живе і діє людина та «фактори середовища життєдіяльності».

Людина живе не в «природі», а мешкає в середовищі, трансформованому під впливом своєї діяльності. В життєвому циклі людина і навколишнє середовище утворюють постійно діючу систему «людина — довкілля». Довкілля це навколишнє середовище людини, зумовлене в даний момент сукупністю факторів, здатних чинити пряму або непряму, негайну або віддалену дію на людину, її здоров'я, життя і благополуччя [4].

Отже, життєдіяльність людини відбувається у певному середовищі. Існують різні підходи до визначення поняття «середовище». Дехто ототожнює його із «природним середовищем», тобто довкіллям, інші — з поняттям «життєве середовище», тобто як частину Всесвіту. Ще інші — з культурним середовищем, де діють фактори як матеріальної культури, так і духовної.

Тобто, середовище — це і простір для проживання, і дуже важливе джерело ресурсів, воно має великий вплив на духовний світ людей, на їх здоров'я і працездатність.

Але найбільш вдалими є, на нашу думку визначення, сформульоване Р. Лацко, який стверджує, що середовище — це єдність системоутворюючих компонентів природного і матеріального походження, які формують умови функціонування середовища [5]. Тобто, людина, як будь-який живий організм, активно взаємодіє зі всіма компонентами середовища, в якому перебуває. Як стверджував старогрецький філософ Протагор: «Людина є мірилом усіх речей». Діяльність людини може бути як позитивною, так і негативною. Критерієм діяльності є знання чи незнання. Наслідком людської діяльності є користь або шкода. Адаптуючись у середовищі, людина або суперечить законам природи, або пристосовує до своїх життєвих потреб.

Взаємодія людини і середовища підпорядкована певним закономірностям, які були сформульовані визначним українським ученим В.І. Вернадським. А саме:

- людина і середовище — діалектична єдність;
- середовище сприяє існуванню людини;
- провідна роль у взаємозв'язках «людина — середовище» належить людині [6].

Комфортними вважаються такі параметри навколишнього середовища, які дозволяють створити найкращі для людини умови життєдіяльності.

Що ж стосується поняття «середовище життєдіяльності», то в Законі України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» воно визначається як сукупність об'єктів, явищ і факторів навколишнього середовища (природного і штучно створеного), що безпосередньо оточують людину і визначають умови її проживання, харчування, праці, відпочинку, навчання, виховання тощо [7].

Середовище життєдіяльності людини складається з трьох компонентів – природного, соціального та техногенного середовищ, які в своїй сукупності утворюють навколишнє середовище [8].

Розглядаючи ці компоненти треба сказати, що з одного боку людину оточують земний ґрунт, повітря, водоймища, рослини, звірі, птахи, риби, мікроорганізми, тобто об'єкти природного походження і створені ними екологічні системи. Природні об'єкти утворюють поля, ліси, гори, ріки, озера, моря, океани континенти. Це оточення зветься природним середовищем. У ньому переважно діють закони природного розвитку — фізичні, хімічні, геологічні, біологічні. В ньому відбуваються дощі, бурі, землетруси, виверження вулканів, тектонічні дислокації тощо. Природними об'єктами також є космічні об'єкти — сонце, місяць, планети, зірки, комети, астероїди. Сонце і місяць викликають припливи і відпливи води, а також відповідний рух земної кори. Сонце живить енергією всі біологічні об'єкти, а також спричиняє переміщення повітряних мас, внаслідок чого на Землі змінюється рельєф, відбувається кругообіг води і біологічних речовин. Фактично вся енергія, яку використовувала і використовує людина, за винятком ядерної, є трансформованою і накопиченою на Землі за мільярди років сонячною енергією. Метеорити, що падають на Землю, спричиняють не лише локальні, а й глобальні катаклізми.

З другого боку людину оточують інші люди. Форми спільної діяльності людей, що історично склалися і характеризуються певним типом взаємовідносин, утворюють соціум. У соціумі взаємодіє величезна кількість людей. Результатом їх зв'язків стають особливі умови життєдіяльності та особливе оточення, які утворюються в окремих соціальних групах. Ці умови можуть впливати на інших людей, які не входять до цих груп. Все це утворює соціальне середовище.

Третім компонентом життєвого середовища людини є житло, транспорт, знаряддя праці, промислові та енергетичні об'єкти, зброя, домашні і свійські тварини, сільськогосподарські рослини, тобто матеріальна культура, створена людством за час його існування. Це оточення формується людиною фактично в односторонньому порядку без участі природи і є сукупністю досягнень суспільства в результаті матеріального і духовного розвитку. Таке середовище називається техногенним.

Головною причиною створення і розвитку техногенного середовища було і є прагнення людей задовольняти свої потреби, які весь час зростають. Однак, дуже часто через незнання або нехтування законами природи людська діяльність призводить до небажаних, а інколи навіть до трагічних наслідків. Наприклад, через людську діяльність відбулося забруднення природних екологічних систем на значних територіях, пошкодження і вичерпання природних ресурсів, навіть зменшення в атмосфері озонного шару, який захищає біологічні об'єкти на Землі від руйнівного впливу ультрафіолетового випромінювання.

Як бачимо, людство створило відносно комфортні умови для свого існування на Землі але, у той же час, своєю активною діяльністю тільки створило ще більше небезпек, які загрожують його життю і здоров'ю. А це спонукає винаходити та вдосконалювати системи захисту від негативних чинників впливу техногенного середовища.

Отже, підводячи підсумок сказаному, треба сказати, що все населення тією чи іншою мірою піддається негативному впливу різних чинників навколишнього середовища, які погіршують його якість і несприятливо позначаються на здоров'ї, життєдіяльності та благополуччі населення. Саме ці елементи навколишнього середовища, які певним чином впливають на організми, називають факторами середовища.

Список використаних джерел:

1. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: Навчальний посібник. – 3-тє видання, стер. – Л.: Львів, банк коледж; К.: Тов – во «Знання». – КОО. – 2000. – 5 с.
2. Степановських А.С. Прикладна екологія: охорона навколишнього середовища: Підручник для вузів. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 751 с.
3. Степановських А.С. Прикладна екологія: охорона навколишнього середовища: Підручник для вузів. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 751 с.
4. Безпека життєдіяльності людини. – К., 2001
5. Лацко Р. Экономические проблемы окружающей среды. – М.: Прогресс, 1979. – 216 с
6. В.І. Вернадський Начало и вечность жизни. – М.: Советская Россия, 1989. – 704с
7. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р./ Відомості Верховної Ради України від 05.07.1994 — 1994 р., № 27, стаття 218.
8. Безпека життєдіяльності. Підручник для ВУЗів. - Київ, 2000.